

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1920 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderätts-havare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område dels ock i anledning därav väckta motioner.

Närvarande: herrar von Sneidern, von Sydow, Hult*, Carl E. Svensson, Westman, Boberg, Linder, Sandegård, Magnusson i Kalmar*, Karlsson i Gasabäck*, Carlsson i Frosterud, Nilsson i Vibberbo*, Magnusson i Skövde*, Johansson i Sollefteå och Johansson i Vittinge.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 23 januari 1920 dagtecknad proposition, nr 38, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har en för viss tid, överstigande tjugu år, till brukande upplåten del av en fastighet så bebyggts, att därå den 1 januari 1919 fanns och vid upplåtelseti-

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 2 avd. 11 häft. (Nr 18.) 1

dens slut fortfarande finnes nöjaktig bostad för brukaren och hans familj, vare brukaren, därest minst en fjärdedel av det värde, området med därå befintliga byggnader äger, belöper å brukaren tillhöriga byggnader, vid upplåtelse tidens slut berättigad lösa det upplåtne området, där ej nedan i denna lag annorlunda stadgas.

Är en del av en fastighet upplåten för brukarens livstid, skall, evad änka njuter brukanderätten till godo eller ej, vid den tid, då den upplåtne brukanderätten upphör, vad i denna lag sägs om brukare på viss tid äga motsvarande tillämpning i avseende å delägarna i brukarens bo, i den mån ej nedan annat stadgas.

Vad i denna lag stadgas om till brukande upplåten del av fastighet skall jämväl tillämpas å till fastighet hörande område, som upplåtits till bostadslägenhet.

2 §.

Har, utan att avtal, avseende upplåtelse för viss tid eller för livstid, visas föreligga, del av en fastighet den 1 januari 1919 sedan mer än tjugu år innehafts av annan än ägaren till brukande eller eljest för ändamål, varom i 1 § sägs, och har ej jordägaren före nämnda dag för innehavarens skiljande från det innehavda området vidtagit åtgärd, som därefter leder till sådan påföljd, äge vad i denna lag stadgas om upplåtelse, som i 1 § första stycket avses, motsvarande tillämpning, och skall vad nedan i denna lag sägs om nyttjanderättshavare tillämpas å innehavare av område, varom i denna paragraf förmåles, allt i den mån här nedan ej annorlunda stadgas.

3 §.

Lösningssätt för nyttjanderättshavare äge icke rum, om de nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnaderna enligt avtal skola vid upplåtelse tidens slut tillfalla jordägaren eller om området frånträdes på den grund, att nyttjanderätten förverkats.

Vill jordägaren, hellre än att område löses enligt vad i 1 eller 2 § sägs, lösa de å området uppförda, nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnaderna, vare jordägaren därtill berättigad, därest han å huvudfastigheten eller därmed sambrukad, jordägaren tillhörig fastighet den 1 januari 1919 ägde och vid den tid, då lösningssätt för nyttjanderättshavaren enligt denna lag inträder, fortfarande äger boningshus, tomplats eller trädgård på mindre avstånd än tvåhundra meter från området, eller eljest områdets inlösen skulle medföra avsevärd olägenhet för sådan fastighet, som nyss sagts.

4 §.

Skall nyttjanderättshavare utöva lösningssätt, varom i denna lag sägs, och finnes å området jordägaren tillhörig byggnad, vare nyttjanderättshavaren pliktig lösa jämväl sådan byggnad.

5 §.

Har område, som i 1 § avses, under upplåtelse tiden vunnit förbättring däri genom att nyttjanderättshavaren eller föregående nyttjanderättshavare, vars rätt övergått på honom, nedlagt arbete eller kostnad å området utöver vad honom

älegat enligt vad vid upplåtelsen avtalats eller uppenbarligen varit förutsatt, och vill jordägaren begagna sig av honom enligt 3 § andra stycket tillkommande rätt, vare pliktig att till nyttjanderättshavaren gälla ersättning även för nämnda förbättring, i den mån denna ej uppenbarligen är främmande för det med upplåtelsen avsedda ändamålet.

Ersättning, som nu sagts, skall beräknas efter det ökade värde, området till följd av den åstadkomna förbättringen kan anses äga, då den upplåtna nyttjanderätten upphör, men må ej överstiga den för arbetets utförande nödiga kostnad.

6 §.

Nyttjanderättshavare, som vill enligt 1 § lösa område, give det jordägaren tillkänna i fråga om upplåtelse för viss tid senast nittio dagar före upplåtelse-tidens slut och i fråga om upplåtelse för livstid inom trettio dagar från den dag, då den upplåtna nyttjanderätten upphörde. Om sättet för sådant tillkännagivande gälle vad om uppsägning av arrendeavtal är stadgat.

Innehavare av område, varom i 2 § sägs, skall, där han vill utöva honom tillkommande lösningsrätt, lämna jordägaren tillkännagivande därom i den ordning, ovan sägs, sist nittio dagar före den dag då området, frånsett stadgandet i 7 § andra stycket här nedan, skall avträdas. Därest avträde efter uppsägning skall ske inom kortare tid än etthundratjugu dagar, må sådant tillkännagivande ske inom trettio dagar från uppsägningen.

7 §.

Vill jordägaren begagna sig av lösningsrätt, som enligt 3 § andra stycket må tillkomma honom, åligger honom att inom trettio dagar från tillkännagivande, som ovan sägs, giva nyttjanderättshavaren meddelande därom på sätt i 6 § är föreskrivet i fråga om tillkännagivande från nyttjanderättshavarens sida.

Kan lösningsrätt för nyttjanderättshavare till under nyttjanderätt upplåtet område enligt denna lag äga rum och varder ej, innan den upplåtna nyttjanderätten upphör, avgjort, att jordägaren kommer att utöva honom enligt 3 § andra stycket tillkommande rätt, må nyttjanderättshavaren icke mot sitt bestridande förpliktas att från området avflytta tidigare än å den fardag för arrenderad fastighet, som infaller näst efter det lösningsfrågan blivit slutligen avgjord. Därest på grund av vad sålunda stadgats nyttjanderättshavaren sitter kvar utöver den dag, då den upplåtna nyttjanderätten upphörde, njute jordägaren ersättning med belopp, som, där ej överenskommelse träffas, bestämmes vid förrättning, varom här nedan i 9 § sägs, därest dylik förrättning kommer till stånd, men eljest av skiljemän på sätt i 8 § stadgas.

8 §.

Kan ej, då jordägaren vill lösa, överenskommelse träffas om vad i löseskilning eller såsom ersättning för förbättring, varom i 5 § förmåles, skall utgå, eller varder jordägarens anspråk på lösningsrätt av nyttjanderättshavaren bestritt, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de sålunda utsedda tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten

att utse skiljeman, eller kunna de utsedda ej förena sig om valet av den tredje. äge domaren i orten förordna om valet.

Den, som ej nöjes med vad de flesta skiljemännen säga, äge att draga tvisten under rättens prövning, så framt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljemännens beslut tillställdes honom; och skall i beslutet lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under rättens prövning.

9 §.

Frågan om nyttjanderättshavarens lösningsrätt samt om löseskillingen för området med vad därtill hör skall på ansökning av nyttjanderättshavaren avgöras vid förrättning i den ordning nedan stadgas; dock skall förhållande, som i 3 § första stycket avses, ej prövas vid förrättningen, med mindre jordägaren det begär.

[10 §.

I fråga om förrättning, som i 9 § sägs, skola bestämmelserna i 2 och 3 kap skiftesstadgan, i vad de avse annan lantmäteriförrättning än laga skifte, i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Ansökning om förordnande för lantmätare skall ingivas till Konungens befallningshavande, om området är för viss tid upplåtet, sist å den dag, då upplåtelsetiden utlöper, och vid upplåtelse för livstid inom nittio dagar från den dag, då den upplåtna nyttjanderätten upphörde.

Därest i fall, varom i 2 § förmåles, tillkännagivande, som i 6 § sägs, må äga rum inom trettio dagar från det uppsägning från jordägarens sida verkställes, må ansökning om förordnande för lantmätare ingivas till Konungens befallningshavande inom nittio dagar från det sådant tillkännagivande skett, dock att, där tillkännagivandet ägt rum tidigare än nittio dagar före den dag, som med hänsyn till uppsägningen är att anse såsom avträdesdag, ansökningen må ingivas senast å sistnämnda dag.

Har jordägaren framställt anspråk på lösningsrätt enligt 3 § andra stycket och har detta anspråk blivit, på sätt i 8 § förmåles, av nyttjanderättshavaren bestritt, skall nyttjanderättshavaren ej i något fall vara pliktig att till befallningshavanden ingiva ansökning, varom nu är sagt, tidigare än trettio dagar efter det beslut, varigenom jordägarens lösningsanspråk ogillats, vunnit laga kraft.

Ansökning, som i denna paragraf avses, skall vara åtföljd av gravationsbevis rörande fastigheten.

Det åligger lantmätaren att till förrättningen kalla jordägaren och nyttjanderättshavaren genom särskilda kallelsebrev, som skola till dem med posten avsändas så tidigt, att kallelserna kunna komma dem tillhanda minst fjorton dagar före förrättningen, så ock att föranstalta därom, att kungörelse angående dag och ställe för förrättningen minst fjorton dagar förut uppläses i kyrkan för den församling, där fastigheten är belägen, och införes i tidning inom orten; skolande kungörelsen tillika innehålla, att de, vilkas rätt är beroende av förrättningen, äga att därvid tillstädeskomma och bevaka sin rätt.

Besväras fastigheten av sökt eller beviljad inteckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån eller kan fastigheten enligt 11 kap. 2 §

jordabalken i ägarens hand häfta för fordran eller annan rätt, som nyss är sagd, skola innehavare av sådan fordran eller rätt, om de äro kända och inom riket boende, underrättas om förrättningen genom särskilda kallelsebrev enligt vad om kallelsebrevs avsändande till jordägaren och nyttjanderättshavaren är stadgat.

11 §.

Konungens befallningshavande göre hos domaren i orten anmälan om förordnande av lantmätare; och skall anteckning om förordnandet göras i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting, så ock i inteckningsboken.]

12 §.

Finna förrättningsmännen nyttjanderättshavaren vara enligt denna lag berättigad till inlösen, skola förrättningsmännen därom meddela beslut. Härjämte åligger lantmätaren att avfatta området å karta, så beskaffad, som i 21 § första stycket i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsondring sägs, där ej sådan karta ändå finnes tillgänglig, ävensom att upprätta noggrann beskrivning över områdets storlek, läge och gränser, skolande berörda beskrivning intagas i förrättningsprotokollet.

Vid bestämmande av löseskillingen skall avdrag göras för förbättring, vilken området vunnit genom arbete eller kostnad, som nyttjanderättshavaren eller föregående nyttjanderättshavare, vars rätt övergått å denne, nedlagt å området utöver vad honom ålegat enligt vad vid upplåtelsen avtalats eller uppenbarligen varit förutsatt. I fråga om beräkning av sådant avdrag skall vad i 5 § andra stycket stadgas om beräkning av ersättning äga motsvarande tillämpning.

13 §.

Stanna lantmätaren och gode männen i olika meningar, gälle vad de flesta säga.

Har var sin mening, gälle, om de kunna jämkas till varandra, den mening, som efter jämkning finnes hava erhållit de flesta rösterna, men i annat fall vad lantmätaren säger.

14 §.

Förrättningen skall avslutas med tillkännagivande, att rättsägare, som är missnöjd med förrättningen, äger att fullfölja talan däremot på sätt nedan stadgas. Avskrift av det vid förrättningen förda protokollet skall vid förrättningens avslutande eller ock å därvid bestämd dag inom trettio dagar efter förrättningen överlämnas till någon i orten boende person, som av rättsägarna utses att den mottaga; skolande avskriften vara hos honom tillgänglig för envar, som åstundar att den granska eller avskriva.

15 §.

Är rättsägare missnöjd med förrättningen, äge däremot fullfölja talan hos ägodelningsrätten genom besvär, som skola ingivas till ordföranden i ägodelnings-

rätten inom sextio dagar från det förrättningen förklarats avslutad enligt vad i 14 § sägs; och skall i fråga om rättegången vid ägodelningsrätten samt besvär över ägodelningsrättens beslut gälla vad angående klagan över avslutat laga skifte är stadgat.

Har jordägaren icke vid förättningen påkallat prövning av förhållande, varom i 3 § första stycket är sagt, må detsamma ej vidare åberopas till bestridande av nyttjanderättshavarens anspråk.

16 §.

Har nyttjanderättshavaren förklarats berättigad till inlösen, åligger honom vid lösningsrättens förlust att inom nittio dagar efter det beslutet vunnit laga kraft hos Konungens befallningshavande nedsätta den bestämda löseskillingen.

Vid nedsättningen ingive nyttjanderättshavaren till Konungens befallningshavande gravationsbevis rörande fastigheten, beslutet i ärendet samt bevis, att och när det vunnit laga kraft, ävensom karta över området. Försummas sådant, åligger Konungens befallningshavande att på nyttjanderättshavarens bekostnad ofördröjligen anskaffa nämnda handlingar och karta.

Löseskillingen skall av Konungens befallningshavande ofördröjligen insättas i bankinrättning för att där innestå mot ränta.

17 §.

Finner Konungens befallningshavande områdets avskiljande överenstämma med vad om jordavsöndring är stadgat, meddele Konungens befallningshavande fastställelse därå, utan hinder därav att avhandling rörande områdets överlåtande icke upprättats eller ingivits. Vid ärendets prövning har Konungens befallningshavande att så förfara, som vore området av jordägaren avsöndrat och, där till områdets avsöndrande särskilt tillstånd skolat erfordras, sådant vore sökt.

Ej må vad i 20 § 4 mom. i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring stadgas utgöra hinder för fastställelse av inlöst områdes avskiljande från fastighet, vilken innehaves såsom fideikommiss.

Då beslutet om fastställelse vunnit laga kraft, vare områdets inlösen fullbordad och göre Konungens befallningshavande om beslutet ofördröjligen anmälan hos domaren.

Inlöst område skall övergå till nye ägaren fritt från rätt till avkomst eller annan förmån, varom i 10 § sista stycket sägs. Angående inlöst områdes befriande från ansvar för i stamfastigheten in-tecknad gäld är särskilt stadgat.

18 §.

Sedan beslut, som i 17 § avses, vunnit laga kraft, utbetale Konungens befallningshavande löseskillingen jämte därå upplupen ränta till den, som därtill är berättigad.

Häftar fastigheten för fordran eller annan rätt enligt vad i 10 § sista stycket sägs, äge stadgandena om fördelning hos överexekutor av köpeskillning för utmättningsvis såld fast egendom motsvarande tillämpning. Sammantråde för för-

delningen varde hållet så snart ske kan; skolande kallelse till sammanträdet genom Konungens befallningshavandes försorg minst fjorton dagar förut med posten sändas till jordägaren och kända innehavare av fordran eller annan rätt, som nu är sagd, samt, om innehavare är okänd, införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Innehaves fastigheten såsom fideikommiss, hålle Konungens befallningshavande den innehavaren tillkommande ersättning inne, till dess Konungen förordnat, huru därmed skall förfaras.

Utfaller vid fördelning, som nyss är sagd, likvid å intecknings huvudstol, åligger Konungens befallningshavande att därom, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan hos domaren samt tillika insända fördelningslängden.

19 §.

Kostnad för förrättning, som i 9 § avses, för fastställandet av inlöst områdes avskiljande och för löseskillings fördelning skall gäldas av nyttjanderättshavaren.

20 §.

Har nyttjanderättshavare, vars rätt att bortföra honom tillhöriga byggnader och annat, som han påkostat, enligt avtal eller bestämmelse i lag är begränsad till viss tid efter nyttjanderättens upphörande, enligt vad ovan sägs gjort framställning om inlösen av området, men kommer inlösen ej till stånd, skall tiden för bortförandet räknas från den dag, då nyttjanderättshavaren skall avträda området eller rätten till inlösen upphört.

21 §.

Vad i denna lag stadgas äge ej tillämpning beträffande område, som tillhör kronan eller ingår i tomtindelning, ej heller i fråga om mark i samhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 september 1920, vilken dag lagen den 28 juni 1918 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område skall upphöra att gälla, dock att ärende angående lösningsrätt, i vilket sådant tillkännagivande, varom i 4 § första stycket sistnämnda lag sägs, ägt rum före den 1 september 1920, skall handläggas och prövas enligt äldre lag. Har frist för sådant tillkännagivande, som nu sagts, före sistnämnda dag begynt att löpa men ej gått till ända, må tillkännagivande även efter sagda dag äga rum enligt de i äldre lag givna regler och med där stadgad verkan.

Nyttjanderättshavare vare ej på grund av vad i denna lag stadgas i något fall pliktig att giva sitt lösningsanspråk jordägaren tillkänna före den 1 december 1920, och må, då sådant tillkännagivande skett sist å nämnda dag, ansökning

om förordnande, som i 10 § avses, ingivas till Konungens befallningshavande inom nittio dagar från tillkännagivandet, där ej nyttjanderättshavaren eljest äger längre tid därtill.

Vad i 2 kap. 2 § andra stycket i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom och 4 § i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne stadgas angående förlängning av arrendavtal skall ej tillämpas, där på grund av stadgandet i 7 § andra stycket i denna lag nyttjanderättshavare efter upplåtelse tidens utgång kvarstuttit å område, varom i denna lag förmåles.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 215 av herrar *Lindhagen* och *Winberg*, samt

inom andra kammaren:

nr 317 av herrar *Karlsson* i Nynäshamn, *Magnusson* i Kalmar, *Hage* och *Johansson* i Vittinge.

Beträffande grunderna för ifrågavarande lagförslag ävensom de skäl, som motionärerna åberopa till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till den kungl. propositionen resp. motionerna.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anfört bl. a. följande:

»Genom en den 21 mars 1919 avlåten proposition (nr 385) förelade Kungl. Maj:t nämnda års lagtima riksdag till antagande förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Den sålunda föreslagna lagen var avsedd att träda i stället för gällande lag i ämnet av den 28 juni 1918, vilken vid den förras ikraftträdande skulle upphävas. Förslaget hade utarbetats på grundval av ett av jordkommissionen med skrivelse den 7 mars 1919 till mig överlämnat lagförslag, däri emellertid, i anslutning till av lagrådet vid dess granskning av sistnämnda förslag framställda erinringar, vissa ändringar företagits, dock ej av mera vittgående betydelse. Nämnda förslag skilde sig från gällande rätt huvudsakligen i två avseenden, nämligen dels så tillvida att jordägarens rätt att genom inlösen av nyttjanderättshavarens byggnader förhindra den senares inlösen av jordområdet väsentligen inskränkts dels

därutinnan att en allenast faktisk besittning av ett område kunde medföra lösningsrätt. Beträffande motiven till förslaget hänvisar jag till propositionen nr 385 till föregående års lagtima riksdag.

Andra lagutskottet, till vars behandling propositionen hänvisats, tillstyrkte i avgivet utlåtande med en mindre jämkning antagande av Kungl. Maj:ts förslag.

Andra kammaren godkände förslaget sådant det av utskottet förordats. Däremot beslöt första kammaren att avslå förslaget i dess helhet. Frågan om ny lagstiftning i förevarande ämne hade alltså tillsvidare förfallit.

Vad sålunda förekommit synes mig emellertid icke böra hindra att ifrågavarande lagstiftningsärendet redan nu upptages till förnyad behandling. Den otvivelaktigt bristande effektiviteten hos lagen den 28 juni 1918 måste, enligt min mening, oundvikligen medföra svåra olägenheter. En lag, vilken, såsom den nämnda, är ägnad att vid första påseendet bringa en mängd i de flesta fall mer eller mindre bekymmersamt situerade lägenhetsinnehavare förhoppningar om väsentlig förbättring i deras belägenhet, men som vid närmare undersökning oftast visar sig så gott som helt och hållet svika de sålunda väckta förväntningarna, lärer ej stärka det allmänna förtroendet till statens vilja och förmåga att på ett effektivt sätt genom lagstiftningen ingripa till avhjälpande av bestående sociala och ekonomiska missförhållanden. Att i onödan uppskjuta omarbetandet av en dylik lag synes mig icke försvarligt. Varje sådant uppskov medför ju ock i förevarande fall, att ett större eller mindre antal nyttjanderättshavare, åt vilka tillfälle kan och bör beredas att förvandla sina ofria lägenheter till verkliga egna hem, riskera att stanna i mistning av denna möjlighet. Jag tvekar således icke att hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga jämväl 1920 års riksdag till antagande förslag till ny lagstiftning rörande lösningsrätt till dylika lägenheter.

Då jag fortfarande hyser den uppfattning, att det av Kungl. Maj:t för 1919 års lagtima riksdag framlagda lagförslag i ämnet i det stora hela är väl ägnat att avhjälpa de olägenheter, som vidlåda lagen den 28 juni 1918, anser jag mig böra förorda, att samma förslag föreläggas jämväl 1920 års riksdag till antagande, dock att stadgandet i förslagets 3 §, andra stycket, om jordägares rätt att inlösa nyttjanderättshavares byggnader lämpligen synes böra erhålla en av andra lagutskottet vid nämnda riksdag föreslagen och av andra kammaren godkänd avfattning innebärande huvudsakligen dels att vid avvägande av de olägenheter av områdets inlösen, som föranleda rätt för jordägaren att i stället inlösa nyttjanderättshavarens byggnader, hänsyn skulle tagas ej blott till den fastighet, av vilken

området utgör en del, utan även till i sambruk därmed liggande fastighet, dels ock att jordägarens skyldighet att inlösa å området befintliga byggnader omfattade varje sådan byggnad. Vidtages denna ändring, lärers tillika en mindre ändring böra företagas i förslaget 8 §. I övrigt torde allenast erfordras vissa jämkningar i fråga om tiden för den föreslagna lagens trädande i kraft och i sammanhang därmed stående föreskrifter, varjämte obetydliga redaktionella förändringar i första stycket av förslaget 3 § samt tredje stycket av dess 10 § synas böra vidtagas.»

De ändringar, som genom nu förevarande förslag vidtagits i den av andra lagutskottet vid 1919 års lagtima riksdag föreslagna och av andra kammaren godkända avfattningen inskränka sig till följande:

(Utskottets förslag 1919.)

(Kungl. Maj:ts förslag 1920.)

3 § 1 stycket.

Lösningssrätt för nyttjanderätts-havare äge icke rum, om de *brukaren* tillhöriga byggnaderna enligt avtal skola vid upplåtelseidens slut tillfalla jordägaren eller om området frånträdes på den grund, att nyttjanderätten förverkats.

Lösningssrätt för nyttjanderätts-havare äge icke rum, om de *nyttjanderättshavaren* tillhöriga byggnaderna enligt avtal skola vid upplåtelseidens slut tillfalla jordägaren eller om området frånträdes på den grund att nyttjanderätten förverkats.

8 § 1 stycket.

Kan ej, då jordägaren vill lösa, överenskommelse träffas om vad i löseskilling eller såsom ersättning för förbättring, varom i 5 § förmåles, skall utgå, eller varder jordägarens anspråk på lösningssrätt *eller å viss byggnads undantagande från inlösen* av nyttjanderättshavaren bestritt, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de sålunda utsedda tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten att utse

Kan ej, då jordägaren vill lösa, överenskommelse träffas om vad i löseskilling eller såsom ersättning för förbättring, varom i 5 § förmåles, skall utgå, eller varder jordägarens anspråk på lösningssrätt av nyttjanderättshavaren bestritt, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de sålunda utsedda tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten att utse skiljeman, eller kunna de utsedda ej förena sig

(Utskottets förslag 1919.)

(Kungl. Maj:ts förslag 1920.)

skiljeman, eller kunna de utsedda ej förena sig om valet av den tredje, äge domaren i orten att förordna om valet.

om valet av den tredje, äge domaren i orten förordna om valet.

10 § 3 stycket.

Har jordägaren framställt anspråk på lösningsrätt enligt 3 § andra stycket och har detta anspråk blivit, på sätt i 8 § förmåles, av nyttjanderättshavaren bestritt, skall nyttjanderättshavaren ej i något fall vara pliktig att till befallningshavanden ingiva ansökning, varom nu är sagt, tidigare än trettio dagar efter det beslut, varigenom jordägarens lösningsrätt ogillats, vunnit laga kraft.

Har jordägaren framställt anspråk på lösningsrätt enligt 3 § andra stycket och har detta anspråk blivit, på sätt i 8 § förmåles, av nyttjanderättshavaren bestritt, skall nyttjanderättshavaren ej i något fall vara pliktig att till befallningshavanden ingiva ansökning, varom nu är sagt, tidigare än trettio dagar efter det beslut, varigenom jordägarens lösningsanspråk ogillats, vunnit laga kraft.

De sålunda företagna ändringarna ävensom den av andra lagutskottet vid 1919 års lagtima riksdag föreslagna ändringen i 3 § andra stycket hava av lagrådet lämnats utan anmärkning.

Utskottet har icke funnit skäl frångå den mening, som andra lagutskottet vid föregående års lagtima riksdag uttalade beträffande önskvärdheten av antagandet av den nu föreslagna lagen. De redaktionella ändringar, Kungl. Maj:t vidtagit i utskottets vid nämnda tillfälle föreslagna lagtext, föranleda icke någon anmärkning.

Utskottet

I fråga om de i förevarande motioner framställda ändringsförslagen får utskottet erinra följande:

1 §.

Herrar Lindhagen och Winberg hava beträffande förevarande paragraf i sin motion yrkat, att varje begränsning i fråga om upplåtelseiden måtte utgå, eller, om detta yrkande ej kunde bifallas, att paragrafen måtte

Herrar
Lindhagen
och Win-
bergs mo-
tion

i överensstämmelse med härovan i departementschefens yttrande omför-
målade, av jordkommissionen framlagda förslag givas följande lydelse:

»Har en för viss tid till brukande upplåten del av en fastighet över
tjugu år i följd innehavts av annan än ägaren och har området så bebyggt,
att därå — — — bostadslägenhet.»

Till stöd för det förra yrkandet har åberopats en av herr Lindhagen
vid jordkommissionens förslag fogad reservation (kungl. propositionen nr
385 vid 1919 års lagtima riksdag sid. 42 ff.)

Såsom skäl för det senare yrkandet har i huvudsak anförts följande:

»På många ställen har jordägaren för sed att göra dylika upplåtelser
för en kortare tid i sänder och det kan väl icke ligga någon rimlighet
uti, att personer, som kanske under generationer till och med setat på
dylika vid varje tidsperiod förnyade kontrakt, skulle få en sämre ställ-
ning än om kontrakten varit avfattade i tjuguårsperioder eller därutöver.
Från orterna har bland annat också påpekats, att tjuguårsperioden även i
och för sig visat sig vara för lång.»

*Herr Karls-
sons i Ny-
näshamn
m. fl. motion.*

Herr Karlsson i Nynäshamn och hans medmotionärer hava i sin
motion yrkat, att förevarande paragraf måtte erhålla följande lydelse:

»Har en för viss tid till brukning upplåten del av fastighet över fem
år i följd innehafts av annan person än ägaren, och har området så be-
byggt, att därå den 1 januari 1919 fanns och vid upplåtelsetidens slut
fortfarande finnes nöjaktig bostad för brukaren och hans familj, vare bru-
karen, därest minst en fjärdedel av det värde området med därå befintliga
byggnader äger belöper å brukaren tillhöriga byggnader, berättigad att
vid upplåtelsetidens slut lösa det upplåtna området, där ej nedan i denna
lag annorlunda stadgas.

Är en del av en fastighet upplåten för brukarens livstid, skall, evad
änka njuter brukanderätten till godo eller ej, vid den tid, då den upp-
låtna brukanderätten upphör, vad i denna lag sägs om brukare på viss
tid äga motsvarande tillämpning i avseende å delägarna i brukarens bo,
i den mån ej nedan annat stadgas.

Vad i denna lag stadgas om till brukare upplåten del av fastighet
skall jämväl tillämpas å till fastighet hörande område, som upplåtits till
bostadslägenhet.»

Till stöd för detta yrkande hava motionärerna anført följande:

»Vad först angår § 1 må anföras, att den inskränkning i lagens till-
lämpning, som innefattas i över tjuguåriga upplåtelser, innebär otvivels-
aktigt, att ett betydande antal lägenhetsinnehavare bliva undantagna från
de förmåner, som med lagen avses.

Frågans kärnpunkt ligger väl ändå däri, att en person med sin familj skaffat sig ett eget hem samt tillåtits att å detsamma uppföra behövliga byggnader. Om sedan personen i fråga innehaft detsamma längre eller kortare tid, får väl anses vara av sekundär betydelse.

Om man emellertid vill anse någon kortare tid böra fastslås i lagen, torde fem år få anses tillräckligt, särskilt med hänsyn därtill, att kortare upplåtelser ej torde ifrågakomma, då brukaren själv bekostar bostaden.»

Den av herrar Lindhagen och Winberg väckta motionen innehåller beträffande förevarande paragraf samma yrkanden som en av herr Lindhagen vid 1919 års lagtima riksdag i ämnet väckt motion.

Om sistnämnda motion utlät sig andra lagutskottet i förevarande del sålunda:

»Vid ett skäligt avvägande av jordägarens och brukarens motsatta intressen synes såsom förutsättning för den senares lösningsrätt böra krävas, att upplåtelsen eller brukandet utan upplåtelse på viss tid erhållit en mera betydande utsträckning i tiden. Som skäl för att, som i gällande lag skett, sätta gränsen i sådant avseende vid 20 år, har i 1918 års proposition i ämnet åberopats yttrande av de s. k. egnahemssakkunnige, i vilket yttrande anförts bland annat, att en längre upplåtelse än 20 år icke kunde fordras, utan att ett stort antal lägenheter på ofri grund skulle bli uteslutna, och att å andra sidan upplåtelser på kortare tid än 20 år måste betraktas såsom alltför tillfälliga för att berättiga innehavaren att inlösa jorden, varjämte på sådan tid upplåtna lägenheter i regel låge alltför nära huvudgården för att icke ett särskiljande med full äganderätt skulle kunna medföra avsevärda olägenheter för densamma. Vidare framhölls, att de fall, i vilka åbyggnader vid kortare upplåtelse än 20 år uppförts på ofri grund, torde höra till undantagen och antalet dylika lägenheter sålunda vara alldeles för obetydligt, för att hänsyn behövde tagas till dem. Härtill komme, att maximitiden för arrendeupplåtelser i allmänhet vore 20 år och att, då det ingalunda vore sällsynt, att till en lägenhetsinnehavare på verkligt arrende utlämnades jord, gränsande till hans lägenhet, denna arrenderade jord, om inlösningsrätten finge tillämpas vid 20 års upplåtelser, skulle kunna få lösas, vilket givetvis vore olämpligt.

Utskottet finner de sålunda anförda skälen äga giltighet och anser alltså anledning icke förefinnas att i den nya lagen frångå gällande tidsgräns av 20 år.

Vad här efter angår frågan, huruvida lösningsrätten bör utsträckas till de fall, där antingen på grund av särskilda upplåtelser på kortare tid än 20 år eller till följd av tyst medgivande, efterföljt av avtal för kortare

Utskottet.

tid, brukningsrätten fortlupit under mera än 20 år i följd, är att märka, att, såsom av propositionen framgår, det endast var med viss tvekan, som jordkommissionen framlade sitt av herr Lindhagen upptagna förslag till sådan utsträckning av lagen, som i det senare av motionärens ovan återgivna yrkanden föreslagits. Som skäl för förslaget i denna del åberopades av kommissionen, att man med ganska stor sannolikhet torde kunna antaga, att ett område, som upplåtits på sådant sätt, icke vore av någon större betydelse för huvudfastigheten, samt vidare, att det i sådana fall måste anses önskvärt, att äganderätten till byggnaderna och marken förenades i samma hand. Kungl. Maj:t hade i det förslag, som remitterades till lagrådet, upptagit jordkommissionens yrkande. Departementschefen anförde i denna punkt, att några avsevärda olägenheter av ett dylikt utsträckande av lösningsrätten ej torde behöva befaras, medan däremot fördelarna med hänsyn till lagens syfte vore påtagliga. Visst vore, att i många nu avsedda fall nyttjanderättshavarens intresse av att få inlösa marken kunde vara lika starkt och olägenheten för jordägaren av markens avstående lika ringa som i de fall, där jämväl enligt gällande lag lösningsrätt kunde äga rum.

Sedan inom lagrådet anförts betänkligheter mot dylikt stadgande, främst på den grund att detsamma skulle komma att gälla även sådana fall, då sista delen av 20-årsperioden hänfört sig till en i förlitande på äldre lag gjord upplåtelse, kanske avseende blott ett eller annat år, har bestämmelsen uteslutits i det för riksdagen framlagda lagförslaget. Departementschefen hänvisar som skäl härför till anmärkningarna inom lagrådet samt anför vidare, att frågan, att döma efter den föreliggande undersökningen, icke ägde tillnärmelsevis samma betydelse som övriga av jordkommissionen föreslagna ändringar i gällande lag.

Vid överbägande av vad sålunda förekommit i denna punkt har utskottet funnit sig böra ansluta sig till den i propositionen intagna ståndpunkten.»

De nu citerade skäl, vilka äga tillämpning jämväl å det av herr Karlsson i Nynäshamn och hans medmotionärer gjorda yrkande, anser utskottet fortfarande bärande; och får utskottet alltså hemställa om avslag å förevarande motioner i denna del.

2 §.

Herr
Karlssons i
Nynäshamn
in. A. motion.

Herr Karlsson i Nynäshamn och medmotionärer hava i anslutning till vad som av dem anförts beträffande 1 § yrkat, att den i nu förevarande paragraf förekommande tidsbegränsning av tjugu år måtte nedsättas till fem år.

På grund av vad som anförts under 1 § hemställer utskottet, att motionen även i denna del måtte avslås. *Utskottet*

5 §.

Herr Karlsson i Nynäshamn och hans medmotionärer hava föreslagit, att orden »men må ej överstiga den för arbetets utförande nödiga kostnad» i slutet av paragrafen måtte utgå. *Herr Karlsson i Nynäshamn m.fl. motion.*

Till stöd för detta yrkande hava motionärerna anført, att enär den värdestegring, som uppkommit genom nyttjanderättshavarens förbättrings- arbeten å det upplåtne området, i allmänhet torde väsentligt överstiga den å arbetet nedlagda nödvändiga kostnad, förevarande stadgande skulle medföra, att jordägaren skulle oförtjänt tillföras frukterna av det arbete, som brukaren under en följd av år nedlagt.

Nu gällande lag i ämnet innehåller i 3 § ett stadgande lika lydande med det av motionärerna åsyftade i förslaget 5 §. Det yrkande, motionärerna nu framfört, är detsamma, som vid behandlingen av nu gällande lag framställdes i motioner av herr Lövgren i Nyborg m. fl. och herr Helger m. fl. I anledning av dessa motioner erinrade lagutskottet, att ifrågavarande stadgande om de grunder, efter vilka ersättning till brukare för verkställda jordförbättringar skulle utgå, vore hämtat från lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarna; och anslöt sig utskottet helt och hållet till den av departementschefen intagna, i då förevarande proposition nr 172 närmare utvecklade ståndpunkten. Departementschefen anförde i detta avseende följande: *Utskottet.*

»Beträffande frågan, efter vilka grunder den ersättning, som må tillkomma brukaren för verkställda jordförbättringar, bör beräknas, må framhållas, att visserligen billigheten må anses kräva, att en jordägare, vilken får tillgodogöra sig av brukaren, utöver vad honom ålegat, med arbete och kostnad åstadkommen stegring av det till brukande upplåtne områdets värde, lämnar brukaren gottgörelse för det sålunda uppkomna resultatet men att å andra sidan lärers böra tillses, att jordägarens ersättningsskyldighet icke göres alltför betungande. Från den allmänna arrendelagens stadganden kunna några föreskrifter i nu förevarande hänseende icke hämtas, då denna lag icke medgiver arrendator ersättning för verkställda jordförbättringar annat än i vissa undantagsfall. Lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarna intager emellertid härutinnan en annan ståndpunkt. Där arrendatorn utfört jordförbättring, varigenom fastighetens värde på ett varaktigt sätt förökats, äger han enligt

11 § i nämnda lag njuta ersättning därför av jordägaren, när fastigheten avträdes. Sådan ersättning skall beräknas efter det ökade värde, fastigheten till följd av jordförbättringen kan anses äga, då den av arrendatorn avträdes; dock må ersättningen ej överstiga den för arbetets utförande nödiga kostnad. Bestämmandet av ersättningsbeloppet tillkommer de synermän, vilka hava att förrätta avträdessyn å fastigheten. Genom införande av liknande bestämmelser jämväl i nu förevarande lagstiftning synes mig den utan tvivel ömtåliga frågan om ersättning till brukaren för verkställda förbättringar å det brukade området kunna på ett någorlunda tillfredsställande sätt lösas. Vad innehållet av de föreslagna bestämmelserna beträffar, må till en början anmärkas, att en brukare, som med användande av opraktiska och onödigt kostsamma metoder åstadkommit en obetydlig förbättring å sin lägenhet, naturligtvis icke bör av jordägaren njuta ersättning för vad han i arbete och utgifter faktiskt påkostat för vinnande av förbättringen; jordägaren skulle i så fall utan sin förskyllan bliva den lidande. Har återigen brukaren genom användande av lämpliga och riktiga metoder lyckats med relativt låga kostnader bringa det brukade området upp i ett jämförelsevis högt värde, kunde det synas som om den honom tillkommande ersättningen icke borde vara begränsad till hans självkostnad utan därutöver borde inbegripa åtminstone någon del av den uppkomna värdestegringen. Man må emellertid ej glömma, att brukaren vid utförandet av sina förbättringsarbeten icke hade någon som helst utsikt att ens få sina egna kostnader ersatta av jordägaren; i de fall, där förbättringsarbeten av brukaren utförts, har denne endast kunnat räkna med möjligheten att under brukningstiden bereda sig mot mödan och kostnaden svarande fördel av desamma. Därest brukaren vid avträddandet av sitt brukningsområde erhåller gottgörelse i omförmälda hänseende uti av mig föreslagen utsträckning, förbättras uppenbarligen hans belägenhet synnerligen väsentligt; hans ställning blir långt gynnsammare i nu förevarande avseende än nyttjanderättshavares i allmänhet. Det torde ej heller vara rådligt att alltför långt utsträcka jordägarens skyldighet att lämna gottgörelse för förbättringar, vilka han icke begärt och vilkas ersättande han aldrig haft anledning tänka sig såsom villkor för bevarande av äganderätten till det upplåtna området. Ej sällan torde jämväl inträffa, att dylika förbättringar för sitt fulla värde äro beroende av att området fortfarande förblir självständigt bebyggt och brukat, under det att deras betydelse minskas, därest området sammanlægges till gemensamt bruk med huvudfastigheten, något som återigen kan för jordägaren te sig såsom det lämpliga. I anslutning till vad nu anförts har i förevarande paragraf upptagits

ett stadgande motsvarande omförmälda bestämmelse i berörda lag den 25 juni 1909.»

Utskottet, som delar den uppfattning departementschefen år 1918 hävdad, vilken uppfattning kommit till uttryck i nu gällande lag, får sålunda hemställa, att nu förevarande motion ej heller beträffande denna paragraf måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Övergångsbestämmelserna.

Herrar Lindhagen och Winberg hava i sin motion hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan ändring i övergångsbestämmelserna, att lagen får retroaktiv verkan — i all synnerhet beträffande jordägarens rätt att lösa byggnader — på alla de markupplåtelser, för vilka tiden utgått efter det lagen av den 28 juni 1918 trätt i kraft och icke, då den nya lagen inkommit på riksdagens bord, ännu varit genom avtal eller i laga ordning slutligt utvecklade.»

*Herrar
Lindhagens
och Win-
bergs motion.*

De av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna äro, fränsett en obetydlig redaktionell förändring, av samma innehåll som motsvarande stadganden i 1919 års förslag och torde överensstämma med vad i liknande fall plägar stadgas, ej blott till skyddande av på grund av äldre lag vunnen rätt, utan även för undvikande av oreda i lagtillämpningen. I det senare avseendet kan erinras att, med den av herrar Lindhagen och Winberg föreslagna övergångsbestämmelsen, den nya lagen skulle bli tillämplig i fall, då nyttjanderätten upphört två år innan den nu föreslagna lagen träder i kraft och nyttjanderättshavaren således sannolikt för länge sedan avflyttat ävensom på ärenden, vilka i det närmaste slutbehandlats enligt gällande lag. Ehuru en retroaktiv verkan av lagen i vissa fall skulle vara önskvärd, får utskottet därför hemställa, att motionen i denna del måtte av riksdagen avslås.

Utskottet.

Skrivelseförslag.

Herrar Lindhagen och Winberg hava slutligen i sin motion framställt förslag om skrivelser till Kungl. Maj:t beträffande olika med förevarande lagstiftning sammanhängande önskemål. Skrivelseförslagen avse dels under punkt 3 i motionen, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt förslag till sådant tillägg i lagen, att, då lösningsrätt avvisats på grund av avsevärd olägenhet för huvudfastigheten, lägenhetsinnehavaren må kunna i skäliga fall berättigas flytta byggnader—

*Herrar
Lindhagens
och Win-
bergs motion.*

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 2 avd. 11 häft. (Nr 18.) 3

na till annat för huvudfastigheten tjänligt område, som då i stället får lösas;

dels under punkt 4 i motionen, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt förslag till sådant tillägg till lagen, att kontraktsbestämmelse, enligt vilken lägenhetsinnehavares husbyggnader vid upplåtelse-tidens slut tillfalla jordägaren utan lösen, måtte när skäl därtill förefinnes kunna förklaras ogiltigt samt lägenhetsinnehavaren berättigas att enligt lagens föreskrifter i övrigt lösa till sig marken med bibehållande av byggnaderna helst utan annan ersättning för de senare än som kan anses vara honom beredd genom andra förmåner;

dels under punkt 5 i motionen, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt förslag till tillägg i lagen och åtgärder i övrigt, varigenom det allmänna såsom talsman för lägenhetsinnehavaren omhändertager lösningsförfarandet och i övrigt biträder honom, så att lösningsrätten blir för honom överkomlig;

dels slutligen under punkt 6, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att underrättelse om ifrågavarande författnings tillvaro samt de möjligheter och utvägar den erbjuder måtte i orterna på lämpligt sätt spridas.

I fråga om motiven för dessa yrkanden hava motionärerna hänvisat till ovan omförmälda av herr Lindhagen såsom ledamot av jordkommissionen vid densammas betänkande i ämnet avgivna reservation, återgiven i kungl. propositionen nr 385 vid 1919 års lagtima riksdag.

Utskottet.

Samma yrkanden som de nu föreliggande framfördes av herr Lindhagen uti en vid 1919 års lagtima riksdag väckt motion. Andra lagutskottet yttrade då i föreliggande frågor följande:

»Utskottet vill icke bestrida, att beaktansvärda synpunkter kunna finnas i nämnda yrkanden och vad till stöd för desamma anförts. Det måste emellertid fasthållas, att förevarande förslag endast innebär en provisorisk lagstiftning, i det att förslaget utgör en utbrytning från ett lagstiftningsområde, som i hela sin omfattning är under utredning hos jordkommissionen. Det torde vid sådant förhållande icke böra ifrågasättas, att riksdagen nu skulle begära ytterligare partiella reformer. Ur utredningsarbetets synpunkt synes det vidare vara utan betydelse, huruvida riksdagen nu beslutar att i skrivelse peka på enstaka punkter av det stora arbetsområdet. De önskemål, som framhållits i motionen, torde med säkerhet bliva framförda jämväl inom kommissionen och i den mån de finnas berättigade utan riksdagens ingripande därstädes tagna i beaktande vid utrednings- och lagstiftningsarbetet. Utskottet hemställer av

dessas skäl, att riksdagen icke måtte biträda ifrågavarande skrivelse-förslag.

I fråga om det under punkt 7 i motionen framförda yrkandet att det allmänna måtte omhändertaga lösningsförfarandet och i övrigt biträda lägenhetsinnehavarna, så att lösningsrättens begagnande blir för dem överkomligt, vill utskottet erinra därom, att för innevarande ävensom för nästkommande år finnas anvisade belopp av 10,000 kronor för vardera året att användas till bestridande efter i kungörelse den 28 juni 1918 bestämda grunder av vissa med inlösen av område enligt förevarande lagstiftning förenade kostnader, nämligen kostnader för lantmåteriförrättning, varom i lagen förmäles, för fastställande av inlöst områdes avskiljande och för löseskillings fördelning, ävensom till ersättning för biträde, som enligt samma kungörelse lämnas nyttjanderättshavare i ärende angående lösningsrätt enligt denna lagstiftning.

Beträffande förslaget om åtgärder för spridande av kännedom om lagens tillvaro synes det utskottet, ehuru kännedomen om lagen lär vara ganska allmän, dock vara lämpligt, att exempelvis de enligt nyssnämnda kungörelse för varje län förordnade personer med åliggande att biträda nyttjanderättshavare anmodas att utöva viss upplysningsverksamhet om de möjligheter till förvärvande av egna hem, som genom denna lagstiftning äro beredda.»

Med åberopande av denna motivering och under erinran att anslag för de ändamål, varom förmäles i utskottets nu citerade yttrande, av vederbörande departementschef äskats jämväl för år 1921, hemställer utskottet, att motionen ej heller i denna del måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å herrar Lindhagens och Winbergs motion nr 215 i första kammaren samt herr Karlssons i Nynäshamn m. fl. motion nr 317 i andra kammaren, måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition.

Stockholm den 2 mars 1920.

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Reservationer:

- 1) av herrar *von Sydow, Boberg* och *Magnusson* i Skövde;
- 2) av herrar *Carl E. Svensson, Sandegård, Linder, Magnusson* i Kalmar, *Carlsson* i Frosterud, *Johansson* i Sollefteå och *Johansson* i Vittinge, vilka ansett

A) herrar *Lindhagens* och *Winbergs* motion i förevarande ämne böra, så vitt angår yrkandet nr 3 och 4 i motionen, enligt därför åberopade skäl vinna bifall;

B) herr *Karlssons* i Nynäshamn m. fl. motion i förevarande ämne böra på de skäl, som av motionärerna anförts, vinna bifall samt 1, 2 och 5 §§ i förevarande lag erhålla av motionärerna föreslagen lydelse.